ANALÝZA PRO EKONOMY

KOMPARACE EKONOMICKÝCH SYSTÉMŮ A

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

KOMPARACE EKONOMICKÝCH SYSTÉMŮ A

V rámci přednášky se ***dozvíte:***

- jaké jsou problémové oblasti komparativní ekonomie,
- co nám umožnuje metoda přímého srovnávání objemu hrubého domácího produktu,
- kdy lze použít Laspeyresův indexe množství upravený pro dimenzi prostoru
- a v jakém případě můžeme využít upravený Paascheho index množství.

Literatura:

- TULEJA, P. ***Komparace ekonomické úrovně vybraných zemí střední a východní Evropy a vybraných zemí Evropské unie v letech 1993-2001.*** Karviná: SU OPF, 2002. ISBN 80-7248-182-7, ***ss. 17-32***
- TULEJA, P. ***Analýza pro ekonomy.*** Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1801-6, ***ss. 47-51***

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

VYBRANÉ PROBLÉMY KOMPARACE EKONOMICKÝCH SYSTÉMŮ

Problémové oblasti:

- je zapotřebí ***rozlišovat mezi teoretickými modely hospodářství a reálně fungující ekonomikou*** – důvodem jsou jednak filozofické základy, na nichž je většina ekonomických modelů vystavěna, a jednak určité zjednodušení reality, které často neumožňuje začlenit do daných modelů významné politické a sociální instituce,
- ***výkonnost ekonomického systému nezávisí pouze na cílech a prioritách, ale také na vedlejších faktorech*** – přírodní bohatství země, technologie, politická situace a vývojové tendence prosazující se ve světovém hospodářství,
- ***ekonomická úroveň země je silně ovlivněna jak politikou volné soutěže, tak aktivistickou hospodářskou politikou*** a nástroji, jichž tato politika využívá k ovlivňování ekonomických aktivit – pozitivní hospodářský růst → pokles nezaměstnanosti → negativní očekávání spojená s růstem inflace a následným poklesem životní úrovně → potřeba antiinflačních a protirůstových opatření.

VYBRANÉ PROBLÉMY KOMPARACE EKONOMICKÝCH SYSTÉMŮ

- ekonomické ukazatele můžeme ***srovnávat jak z věcného hlediska, tak dle jejich účelu v čase či prostoru*** – platí, že ze tří výchozích parametrů hodnoty ukazatele má srovnání dvou hodnot odpovídat pouze rozdílu v jediném parametru,
- ***objektivnost studií,*** jejichž náplní je zhodnocení či komparace vývoje v jednotlivých ekonomických systémech – nejednotnost kvantitativních měr ekonomické úrovně.

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

METODA KOMPARACE HOSPODÁŘSKÝCH UKAZATELŮ NA PŘÍKLADU HDP

- má-li být komparace hrubého domácího produktu smysluplná, pak je nezbytně nutné, aby byl ***splněn předpoklad obsahové srovnatelnosti tohoto ukazatele*** – požadavek splněn používá-li země SNA nebo ESA,
- ***hrubý domácí produkt*** je na základě systému národního účetnictví definován jako součet konečné spotřeby, hrubé tvorby kapitálu a rozdílu mezi vývozy a dovozy, přičemž jednotlivé položky HDP jsou v rámci tohoto systému velmi precizně specifikovány,
- hrubý domácí produkt je v rámci SNÚ vyjádřen pouze v národních běžných cenách – nutnost převést hodnotu HDP ***na srovnatelnou úroveň,***
- ***převod hrubého domácího produktu na srovnatelnou úroveň*** – první možností je jeho přepočet do zahraničních měn prostřednictvím průměrného nominálního měnového kurzu → variabilita měnových kurzů a vzájemná relace poptávky a nabídky měny → výslednou hodnotu tohoto ukazatele nebude možno považovat za jednoznačnou charakteristiku umožňující mezinárodní komparaci HDP příslušných ekonomik.

METODA PŘÍMÉHO SROVNÁVÁNÍ OBJEMU HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU

- ***Laspeyresův index množství upravený pro dimenzi prostoru,*** v němž je HDP oceněn buď v cenách země A:

$$I^{(L)}_{Q(A:B)-A} = \frac{\Sigma Q_B P_A}{\Sigma Q_A P_A}$$

- $I^{(L)}_{Q(A:B)\text{-}A}$ – upravený Laspeyresův index množství, jehož váhou jsou ceny země A,
- P_A – cenová hladina v zemi *A*,
- $Q_{A,B}$ – spotřební koš v zemi *A (B)*.

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

METODA PŘÍMÉHO SROVNÁVÁNÍ OBJEMU HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU

- nebo v cenách země B:

$$I^{(L)}_{Q(A:B)-B} = \frac{\Sigma Q_A P_B}{\Sigma Q_B P_B}$$

- takto upravené Laspeyresovy indexy množství v důsledku rozdílných cenových relací v srovnávaných ekonomikách ***nevyhovují zkoušce se záměnou místa***.

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

METODA PŘÍMÉHO SROVNÁVÁNÍ OBJEMU HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU

- vyjádříme-li ***upravený Paascheho index množství*** pro m-tou a n-tou zemi, jehož váhou jsou ceny m-té země, pomocí následující rovnice:

$$I^{(P)}_{Q(m:n)-m} = \frac{\Sigma Q_m P_m}{\Sigma Q_n P_m}$$

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

METODA PŘÍMÉHO SROVNÁVÁNÍ OBJEMU HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU

$$I^{(EKS)}_{Q(A:B)} = \sqrt[4]{\frac{\Sigma Q_A P_B}{\Sigma Q_B P_B} \cdot \frac{\Sigma Q_A P_A}{\Sigma Q_B P_A} \cdot \frac{\Sigma Q_A P_C}{\Sigma Q_B P_C} \cdot \frac{\Sigma Q_A P_D}{\Sigma Q_B P_D}}$$

$$I^{(EKS)}_{Q(C:B)} = \sqrt[4]{\frac{\Sigma Q_C P_B}{\Sigma Q_B P_B} \cdot \frac{\Sigma Q_C P_C}{\Sigma Q_B P_C} \cdot \frac{\Sigma Q_C P_D}{\Sigma Q_B P_D} \cdot \frac{\Sigma Q_C P_D}{\Sigma Q_B P_D}}$$

$$I^{(EKS)}_{Q(D:B)} = \sqrt[4]{\frac{\Sigma Q_D P_B}{\Sigma Q_B P_B} \cdot \frac{\Sigma Q_D P_D}{\Sigma Q_B P_D} \cdot \frac{\Sigma Q_D P_A}{\Sigma Q_B P_A} \cdot \frac{\Sigma Q_D P_C}{\Sigma Q_B P_C}}$$

$$I^{(EKS)}_{Q(A:C)} = \sqrt[4]{\frac{\Sigma Q_A P_C}{\Sigma Q_C P_C} \cdot \frac{\Sigma Q_A P_A}{\Sigma Q_C P_A} \cdot \frac{\Sigma Q_A P_B}{\Sigma Q_C P_B} \cdot \frac{\Sigma Q_A P_D}{\Sigma Q_C P_D}}$$

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

METODA PŘÍMÉHO SROVNÁVÁNÍ OBJEMU HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU

$$I_{Q(A:D)}^{(EKS)} = \sqrt[4]{\frac{\Sigma Q_A P_D}{\Sigma Q_D P_D} \cdot \frac{\Sigma Q_A P_A}{\Sigma Q_D P_A} \cdot \frac{\Sigma Q_A P_B}{\Sigma Q_D P_B} \cdot \frac{\Sigma Q_A P_C}{\Sigma Q_D P_C}}$$

$$I_{Q(C:D)}^{(EKS)} = \sqrt[4]{\frac{\Sigma Q_C P_D}{\Sigma Q_D P_D} \cdot \frac{\Sigma Q_C P_C}{\Sigma Q_D P_C} \cdot \frac{\Sigma Q_C P_A}{\Sigma Q_D P_A} \cdot \frac{\Sigma Q_C P_B}{\Sigma Q_D P_B}}$$

- metoda přímého srovnávání objemu produktu poskytuje výsledky pouze za hrubý domácí produkt jako celek, ***není ji možno využít ke komparaci jeho jednotlivých složek.***